

ಜಸರಾಜ್ ರಸರಾಜ್!

ಪುಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಗಾಯಕ ಸಂಜೀವ್ ಅಭ್ಯಂಕರ್ ಪಂ. ಜಸರಾಜ್ ಶಿಷ್ಯರು. ಜಸರಾಜ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು 40 ವರ್ಷ ಕಾಲ ಒಡನಾಡಿದ ಸಂಜೀವ್, ಪಂಡಿತ್‌ಜಿ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು 400ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಗಾಯನ ನಡೆಸಿದವರು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಸಂಗೀತ ಬದುಕಿನ ಒಳಹೊರಗನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸನಿಹದಿಂದ ಬಲ್ಲವರು ಸಂಜೀವ್ ಅಭ್ಯಂಕರ್. ಕಳೆದ ವಾರ ನಿಧನರಾದ (ಆಗಸ್ಟ್ 17) ಪಂ. ಜಸರಾಜ್ ಅವರೊಂದಿಗಿನ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ರಸಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಂಜೀವ್ 'ಸುಧಾ'ದೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

■ ನಿರೂಪಣೆ: ಉಮಾ ಅನಂತ್

ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತದ ಮೇವಟಿ ಘರಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಂ. ಜಸರಾಜ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಶಿಖರ. ಅವರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಮ್ಯಾನ್. ಜನ ಅವರನ್ನು 'ಪಂ. ರಸರಾಜ್' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದರೆ ಅವರ 'ಗಾಯಕಿ'ಯಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗರಸ ಕೇಳುಗರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುವಷ್ಟು ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ 'ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲಾವಿದ' ನನ್ನ ಗುರುಜಿ ಪಂ. ಜಸರಾಜ್ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ.

ಸಂಗೀತದ ಮೂರೂ ಒಕ್ಕೇವ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಚಲನ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತ್‌ಜಿ, ಮಂದ್ರ ಹಾಡುವಾಗ ಸಮುದ್ರದ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಈಜಾಡಿದಂತಹ ಅನುಭವ, ಮಧ್ಯ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಹಾಗೂ ಮೆಡಿಟೇಟಿವ್ ಗ್ರಿಪ್ ಹಾಗೂ ತಾರಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಾಗ ಅವರ ಧ್ವನಿ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಮೀರಿಸಿದಂತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಮೂರೂ ಸ್ಥಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ ಅಮಿಸ್ಯರಣೀಯ. ಅವರ ಆಲಾಪದಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ, ರಾಗ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಣನೋಟ್, ಮೀಂಡ್, ಗಮಕ್, ಲಯಕಾರಿ, ರಿದಂ, ಸರಗಮ್ ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದವು. ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಕಾರ, ಈಕಾರ, ಊಕಾರ, ಓಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮೂಡ್ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ತಮ್ಮ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಸ್ವರ ಸಂಯೋಜನೆ, ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಲ್ಲೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಚೈಲ್ಡ್‌ಪ್ರಾಡಿಜಿ. ನನ್ನ 13ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಒಂಬತ್ತನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಪಡೆದೆ. ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಮೊದಲ ದಿನವೇ ನನ್ನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕೇಳಿದ ಪಂಡಿತ್‌ಜಿ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆ ಹಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಮುಂದೆ ಸಂಜೀವ್ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ 'ರೆಡಿಮೇಡ್ ಗವಯ್' ಎಂದರು. ಈತ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಲಿ, ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಲಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಬೇಡ. ನನ್ನ ಬಳಿಯೇ ಇರಲಿ, ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗೀತಗಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಎಂದಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಗುರುಜಿ ಎಲ್ಲೇ ಹೋದರೂ ಅವರ ಜೊತೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗಲೂ ನನ್ನೊಳಗೆ ಅವರೇ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುಗಳಾಗಿ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯಂದಿರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಒತ್ತಡ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಾಷೆಗೆ ಕೂಡ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಂಬೂರ ಆನ್ ಆದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು 'ಜಿಯೊ ಬೇಟಾ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಜಿಯೊ ಬೇಟಾ' ಎಂದರೆ 'ಲಾಂಗ್ ಲಿವ್ ಸನ್' ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ನನಗೆ ಅವರಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗೌರವ.

ದಿನದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ

ಪಂ. ಜಸರಾಜ್ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಗಾಯಕ ಸಂಜೀವ್ ಅಭ್ಯಂಕರ್ ನುಡಿನಮನ

ಗುರುಜಿ ಜತೆಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರು ದೆಹಲಿ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರ ಜತೆ ನಾನಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮುಂಬಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಾನಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಮಾರು 400 ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಹಗಾಯನ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅವರ ಕಛೇರಿ ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು 'ಆಸ್ತದಾಯಕ ಸಿನಿಮಾ' ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಎರಡೂವರೆ ಗಂಟೆ ಕಛೇರಿ ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ಸಿನಿಮಾ. ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ಎರಡನೇ ಭಾಗ ಬೋರಿಂಗ್ ಇರಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಜಿ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಕೌತುಕ, ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳುಗರನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರು ಧೋತಿ ಉಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಉದ್ದದ ಧೋತಿ. ನಾನು ಇಸ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ 'ಸಂಜೀವ್, ನಿನಗೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಇಸ್ತಿ ಹಾಕಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಹಾಕಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಹೋಟೆಲ್ ರೂನಲ್ಲಿರಲಿ ಉಡುಪಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ